

Нормативне значення гальмового шляху для транспортних засобів випуску до 1988 року допускається перевищувати не більше ніж на 10 відсотків значення, поданого в таблиці.

Згідно статистичних даних через керування несправним транспортним засобом відбувається близько 10–15 % ДТП, 50 % з яких сталося внаслідок несправного технічного стану їх гальмівних систем.

#### ***Список використаних джерел***

1. Дослідження МВС щодо основних причин ДТП. URL : <https://forinsurer.com/public/06/03/02/2196>.

2. Правила дорожнього руху. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>.

3. Статистика ДТП в Україні за період з 01.01.2023 по 31.08.2023. URL : <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/>.

#### ***Мельник Сергій Валерійович,***

судовий експерт сектору балістичного обліку  
відділу криміналістичних видів досліджень  
Харківського НДЕКЦ МВС України

### **РОЛЬ БАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ**

У процесі розслідування кримінальних проваджень, вчинених з використанням вогнепальної зброї, першорядне значення приділяється висновку експерта-баліста. В ході досудового розслідування і судового розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних з вогнепальною зброєю признається судова балістична експертиза, результат якої є процесуальним джерелом доказів (ч. 2 ст. 84 КПК України [1]).

Під час проведення судової балістичної експертизи встановлюється вид, модель вогнепальної зброї за стріляними кулями, гільзами, слідами пострілу; конкретний екземпляр зброї за стріляними кулями та гільзами; придатність до стрільби зброї та боеприпасів; обставини, пов'язані із застосуванням вогнепальної зброї (рикошету кулі, відповідність калібрів зброї і патронів, використаних під час стрільби, кількість зроблених пострілів, місцезнаходження особи під час стрільби, напрям і дистанцію пострілу тощо); належність стріляючих пристроїв і патронів до вогнепальної зброї і боеприпасів, встановлення способу їх виготовлення та інше.

Саме балістичні дослідження, а також висновок експерта, формують, поряд з іншими фактами, доказову базу кримінального провадження і є підставою для прийняття законного та обґрунтованого судового рішення.

Роль фактів доказового характеру неоднакова оскільки спостерігаються різні обставин вчинення правопорушення, які

зумовлені особливостями виникнення слідів злочину. Ці відмінності ділять докази на прямі і непрямі.

Прямий доказ відразу дає можливість констатувати той або інший факт. Наприклад, висновок експертизи про те, що куля, витягнута з тіла потерпілого, була стріляна з представленого на дослідження пістолета, прямо вказує на пістолет як на знаряддя злочину. Але цей факт не є прямим доказом причетності особи, що володіла пістолетом, до вчиненого злочину.

Інший приклад: гільза, яка виявлена на місці злочину при відсутності кулі, що заподіяла смерть, не може прямо вказувати на використання зброї при вчиненні вбивства, оскільки може виявитися на місці події випадково або бути навмисно підкинutoю злочинцем. Тому необхідний пошук додаткових фактів, які підтвердять або виключать висунуту версію. Таким чином, непрямі докази не дають змоги відразу однозначно оцінити той або інший факт. Причини і умови сумнівів можуть бути пояснені по-різному: власник пістолета міг бути учасником злочину, а міг і не бути, оскільки викинутий злочинцем після вчинення злочину пістолет він міг підібрати.

Частково прояснити цю ситуацію може судова балістична експертиза, в ході якої вирішується питання про визначення конкретного екземпляра зброї, з якої були стріляні кулі, гільзи; встановлення наявності або відсутності зв'язку між боеприпасами і матеріалами, виявленими на місці події, та боеприпасами й матеріалами, виявленими у конкретної особи.

Відповідь на це питання дозволяє встановити зв'язок зброї з розслідуваною подією злочину. При цих же умовах зв'язок особи, що володіла зброєю, із вчиненим злочином залишається імовірним, в той час як висновок експерта, який зробив ідентифікацію зброї, є доказом не передбачуваного, а дійсного існування цього зв'язку. І це свідчить про необхідність пошуку фактів, що пов'язують зброю з суб'єктом злочину.

З цього випливає, що висновок експерта, який ідентифікував зброю по стріляній кулі, є доказом, який, з одного боку, прямо вказує на те, що зброя є знаряддям злочину, тобто обставиною, що належить до предмета доказування (ст. 91 КПК України [1]), а з другого – опосередковано вказує на причетність особи, що володіла цією зброєю до розслідуваного злочину.

Висновок ідентифікаційної експертизи по стріляних гільзах також може вказувати на зброю як на знаряддя злочину і бути доказом, хоча зв'язок зброї з подією злочину необхідно підтверджувати ще іншими фактами.

При заключній оцінці всіх обставин кримінального провадження на етапі досудового розслідування та при ухваленні судових рішень, відображені у висновках експерта фактичні дані, також як факти, встановлені з інших джерел, мають однакове доказове значення. Згідно статті 94 ч. 1 КПК України визначається, що кожний

доказ підлягає оцінці з точки належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення [1].

Тобто, висновок експерта як вид доказу не обумовлене його більшої достовірності в порівнянні з будь-яким іншим видом – показаннями свідка, підозрюваного, потерпілого і т. ін.

До ситуаційних завдань судової балістичної експертизи на місці події належать визначення: місця пострілу; дальність та напрямок пострілу; кількість та послідовність пострілів; рикошет та кут його зіткнення з перешкодою; взаємного розташування особи, яка виконувала постріл, та потерпілого в момент пострілу. Проведення балістичних досліджень на місці події обумовлене неможливістю вирішенню вказаних завдань в лабораторних умовах [2].

Проведення зазначених досліджень слід віднести до вкрай важливих і необхідних процесуальних дій. Висновки експерта важливі, оскільки ця інформація вказує на спосіб вчинення злочину, тобто на обставину, що підлягає доведенню.

Висновки експерта, які містять фактичні відомості про боєприпаси, вид і моделі зброї, які застосовувались для вчинення злочину, можуть служити логічною основою для побудови версій про джерело отримання боєприпасів і зброї, а так само про коло осіб, що їх мають.

Визначення конкретного екземпляра зброї важливо не тільки тому, що це уточнює обставини об'єктивної сторони злочину, а й тому, що вирішення цього питання має одну з основних цілей розслідування – встановлення особи, яка вчинила злочин, хоча висновки ідентифікаційної експертизи, що визначають конкретний екземпляр зброї по кулям або гільзам, прямо не вказують на цю особу. При розслідуванні злочинів, скоєних із застосуванням вогнепальної зброї, встановлення винуватих здійснюється за допомогою доказів (як правило, показань свідків), які прямо викривають певну особу в скоєнні злочину, і непрямих доказів, одним з яких є факт виявлення зброї тієї ж моделі, яка застосовувалась на місці події.

Для вирішення питання про те, чи не була куля, витягнута з тіла потерпілого, або виявлена на місці події гільза стріляна зі зброї, вилученої у підозрюваного, призначається ідентифікаційна судова балістична експертиза. Негативний або позитивний висновок експерта має на увазі відсутність або наявність тотожності і для розглянутих ситуацій має різне значення. Так, якщо об'єкт злочину встановлений прямими показаннями свідків, то висновок експерта про наявність тотожності між зброєю і кулями (гільзами) підсилює їх значення. Відсутність тотожності може викликати необхідність перевірки показань свідків, проведення інших слідчих дій.

Висновок експерта про тотожність підводить слідство до пошуків і встановлення фактів, які прямо або побічно пов'язували б виявлену зброю з суб'єктом злочину.

За допомогою висновку експерта, що містить дані про наявність або відсутність тотожності, визначається належність виявленої зброї до події злочину. На основі цього робиться висновок про існування або відсутність фактів, що пов'язують зброю з суб'єктом злочину і іншими обставинами події злочину. Тому в ході досудового розслідування висновок експерта може бути засобом пошуку прямих і непрямих доказів і перевірки їх достовірності; перевірки показань підозрюваного, потерпілого, свідків та інших даних, що належать до предмету доказування; відтворення повної картини злочину, оскільки єдиний прямий доказ, будучи підставою для висновків про обставини події злочину, не завжди відображає фактичну картину діяння.

Таким чином, роль судової балістичної експертизи при розслідуванні кримінальних проваджень полягає в тому, що вона формує доказову базу на етапі досудового розслідування та надає змогу суду прийняти законне та обгрунтоване рішення.

#### ***Список використаних джерел***

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Торопов С.О. Судово-балістична експертиза на місці події. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. Вип. 43. С. 115–120.

***Мельник Ольга Петрівна,***

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра  
ННІ № 3 Національної академії  
внутрішніх справ  
*Науковий керівник:*

***Комаринська Юлія Борисівна,***

професор кафедри криміналістики  
та судової медицини Національної академії  
внутрішніх справ, кандидат юридичних  
наук, доцент

### **АСПЕКТИ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО З РОЗЧЛЕНУВАННЯМ ТРУПА**

Вбивства, пов'язані з розчленуванням трупа, часто мають глибоко запущені психологічні корені та мотиви. Вивчення особливостей таких кримінальних правопорушень допомагає створювати ефективніші методи їх розслідування. Розчленування трупа часто є спробою приховати основне кримінальне правопорушення або ускладнити його розкриття. Тому розуміння особливостей таких кримінальних правопорушень допомагає правоохоронцям знаходити важливі докази. Кримінальні правопорушення такого типу викликають велике обурення в суспільстві. Ефективне розслідування та покарання злочинців допомагає відновлювати довіру до правоохоронної системи. Розуміння особливостей таких випадків може сприяти покращенню